

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1929 kl. 1 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion, I: 204, om undersökning för avhjälpande av de olägenheter, som föranledas av det s. k. ålbottengarnsfisket.

I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 204, har herr *Boberg* hemställt, att riksdagen ville ingå till Kungl. Maj:t med begäran om undersökning av i motionen påtalade förhållanden för att få de olägenheter och brister, som nu vidlåda det s. k. ålbottengarnsfisket, avhjälpta.

Motionen.

De förhållanden, som påtalas i motionen, äro följande. Bottengarnen, som huvudsakligen äro fångstredskap för ål, måste hava trånga maskor, så att ålen icke kan tränga igenom. Följden härav blir emellanåt den, att en stor myckenhet småfisk, som ännu icke nått den storlek, att den på något sätt kan vara matnyttig, fångas i ryssjan bland de större fiskarna. Småfisken pressas av den större fisken mot ryssjans väggar och botten, så att en stor del, ofta största delen dör på grund av misshandeln och även av brist på luft och näring. Vidare utsätts stundom alltför många ålbottengarn, tvistigheter uppstå mellan fiskevattensägarna för garnens skull, ett intensivt bedrivet bottengarnsfiske äventyrar strandfiskbeståndet, och bottengarn kunna utsättas på sådant sätt, att de förhindra fiske för andra fiskevattensägare inom samma område. Slutligen är det mycket svårt att få en rättvis fördelning av ålbottengarnsfisket till stånd, där kusten är sönderskuren och tilltrasad i uddar, holmar, vikar och fjärdar. Motionären finner det ej vara rättvist, att bottengarn får utsättas vid inloppet till en större vik, där det innanför finnes många fiskare med fiskerätt.

För att råda bot på dessa missförhållanden har nu motionären såsom tänkbara åtgärder framkastat möjligheten av dels att ägare av bottengarn ålades vittja garnen två gånger dagligen, då ej naturhinder gjorde detta omöjligt, dels att en reglering av bottengarnsfisket skedde och närmare stadganden rörande fiske med bottengarn utfärdades, dels ock att en närmare undersökning i syfte att åstadkomma rättvisa och ordning beträffande fisket med bottengarn i inre skärgården företoges.

Utlåtande
från
lantbruks-
styrelsen.

Utskottet har med stöd av § 46 riksdagsordningen inhämtat utlåtande över motionen från lantbruksstyrelsen, som hört fiskeriintendenten i södra distriktet; och hava dessa båda utlåtanden såsom bilagor fogats vid utskottets utlåtande.

Vidare har i en till motionären riktad skrivelse, som meddelats utskottet, fiskare i Skelderviken under uppgift att stora mängder laxyngel infångades i bottengarnen, uttalat en önskan, att den av motionären ifrågasatta undersökningen måtte omfatta jämväl bottengarnsfisket vid Kristianstads och Hallands läns kuster. Därjämte har utskottet fått del av ett antal uttalanden från fiskeriintresserade, vilka instämt i motionens syfte.

Utskottet.

Att ålfisket med bottengarn av den beskaffenhet, som nu användes, vållar skada å fiskyngel och småfisk synes vara uppenbart. Likaledes lär av vad lantbruksstyrelsen och fiskeriintendenten anført få anses framgå, att samma fiske mångenstädes är ägnat att leda till förvecklingar mellan utövare av fisket. Den av motionären begärda undersökningen av hithörande förhållanden synes därför vara av behovet påkallad. Visserligen kan, såsom lantbruksstyrelsen ifrågasatt, undersökningen ske länsvis genom de olika länsstyrelsernas försorg, men större enhet och översiktlighet torde vinnas, om den utföres i ett sammanhang vid kusterna i alla län, där fiske med ålbottengarn bedrives.

Utskottet får därför hemställa,

att första kammaren för sin del måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa undersökning om förefintliga olägenheter, som orsakas av det s. k. ålbottengarnsfisket, i syfte att få dessa olägenheter avhjälpda.

Stockholm den 11 april 1929.

På utskottets vägnar:

TEODOR JULIN.

Närvarande: Se utlåtandet nr 4.

Bilaga 1.

Till riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott.

Genom remiss har Kungl. Maj:t anbefallt lantbruksstyrelsen att till Eder avgiva yttrande över en inom riksdagens första kammare väckt och till Eder remitterad motion, nr 204, vari föreslås, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om undersökning för avhjälpande av de olägenheter och brister, som nu vidlåda det s. k. ålbottengarnsfisket.

Till åtlydnad härav får lantbruksstyrelsen med överlämnande av ett från fiskeriintendenten i södra distriktet G. Swenander infordrat yttrande i ärendet anföra följande:

Bottengarn började användas i vårt land under senare delen av 1800-talet. Under första tiden förekommo dessa redskap huvudsakligen i Öresund. Under det senaste decenniet hava emellertid dessa redskap fått en mycket vidsträckt användning såväl vid sydkusten som vid östra kusten ända upp till trakten av Oskarshamn. Bottengarnen fästas vid i botten nedslagna grova pålar. De hava en betydande utsträckning i horisontell led, och om, som ofta händer, flera bottengarn utsättas i rad efter varandra, kan en sådan räcka garn erhålla en längd av flera hundra meter. Som dessutom bottengarnens s. k. ledarmar och förgårdar sträcka sig från botten upp till eller över vattenytan inses lätt, att dessa redskap, utsatta på lämpliga platser, skola äga en betydande fångstförmåga.

Bottengarnen utsättas huvudsakligen för fångst av ål och speciellt för fångst av den s. k. vandringsålen, d. v. s. den ål, som under höstarna i stora mängder drager fram längs östra och södra kusten av landet för att genom Öresund och Bälten vandra ut ur Östersjön till ålens lekplatser ute i Atlantiska oceanen.

Motionären framhåller nu, att fisket med ålbottengarn inom Kalmar södra län medfört olägenheter, bestående dels däri, att i bottengarnen fångas betydande mängder av småfisk, som därigenom förstöras, dels ock däri, att missköligheter uppstått fiskarena emellan angående fiskets rättvisa fördelning.

Såsom fiskeriintendenten Swenander i sitt yttrande framhåller, fångas mången gång avsevärda mängder småfisk i ålbottengarnen och, då ofta icke erforderlig försiktighet iakttages vid utsläppandet av denna småfisk, går den till stor del onödigtvis till spillo.

Denna olägenhet skulle emellertid kunna undanröjas genom hänvändelse till vederbörande länsstyrelse, som enligt 9 § i gällande fiskeristadga den 17 oktober 1900 på anmälan har befogenhet att efter verkställd utredning utfärda bestämmelser om fiskets vård och rätta bedrivande.

Såsom en lämplig åtgärd för undanröjande av de påtalade olägenheterna tänker motionären sig, att en bestämmelse borde utfärdas, varigenom ägare av bottengarn ålades att vittja garnen två gånger dagligen. Sannolikt skulle en sådan bestämmelse vara ägnad att rädda en större del av den i garnet fångade småfisken. Häremot torde dock kunna göras den invändningen, att en sådan föreskrift skulle, där bottengarnet, såsom mångenstädes är fallet, står långt från den fiskandes bostad, medföra alltför stor tidsspillan, varjämte det ock skulle bliva svårt att kontrollera efterlevnaden av en sådan bestämmelse. Andra föreskrifter torde ock kunna tänkas medföra skydd för småfisken. Sålunda skulle kunna föreskrivas viss maskstorlek för bottengarn under den tid, då ålfisket icke pågår. Kanske skulle även den utvägen kunna anlitas, att användning av bottengarn förbjödes under vissa månader av året. På vilket sätt

småfisken i det särskilda fallet lämpligen borde skyddas torde emellertid framgå av den utredning i frågan, som efter eventuell framställning till vederbörande länsstyrelse torde komma till stånd.

Motionären har även ifrågasatt, om ålbottengarn över huvud taget borde få användas i inre fjärdar. Skulle det visa sig, att dessa garn på grund av sin skadegörelse å småfisk icke borde få tillåtas i dessa vatten, torde länsstyrelsen hava möjlighet att i ovan angiven ordning reglera även detta förhållande.

Vad angår den av motionären påtalade olägenheten av ifrågavarande fiske, som består i den orättvisa, som vid ålbottengarnsfisket uppstår de fiskande emellan, så synes denna fråga vara av en mycket svårlost beskaffenhet.

På grund av bottengarnens stora utsträckning och betydande fångstförmåga är det tydligt, att de, när det gäller fångst av vandringsål, ofta i mindre eller högre grad kunna utestänga ål från redskap, som i förhållande till ålens vandringsriktning ligga bakom ett annat bottengarn. Är strandlinjen därtill starkt bruten eller finns det en skärgård utanför densamma, så gör detta, att svårigheterna kunna bli ännu större.

Beträffande vattenområden, som ligga utanför strandäganderättsområdet, kunna sådana missförhållanden undvikas därigenom, att Kungl. Maj:t respektive vederbörande länsstyrelse vid prövning jämlikt 1 och 2 §§ i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske av fråga om tillstånd till utsättande av fast fiskeredskap kan vägra sådant tillstånd, om därigenom kan befaras, att förfång skulle tillskyndas annan fiskande.

Inom strandäganderättsområdet torde det emellertid uppstå stora svårigheter att undanröja missförhållandena i fråga. Varje strandägare, även om han endast äger en mycket kort sträcka av stranden, äger ju enligt gällande lag i vanliga fall rätt att utsätta ålbottengarn. Med en viss belägenhet av hans fiskevatten kan det tänkas, att hans redskap blir till stort förfång för innehavaren av ett angränsande fiskevatten. Om alla strandägare vilja sätta ut dylika garn, som äro ganska dyrbara, kunna dessa ock bli så talrika, att fisket med dem ej längre blir lönande. Svårigheterna i fråga bottna således väsentligen i rådande förhållanden beträffande rätten till fiske.

Statsmakterna hava emellertid genom lagen den 30 juni 1913 om gemensamhetsfiske redan anvisat en väg till undanröjande av de svåraste olägenheterna på ifrågavarande område. Enligt denna lag kunna nämligen fiskevattensägare besluta att bedriva fisket efter gemensam plan eller genom utarrendering. Genom ett dylikt förfarande skulle ifrågavarande olägenheter åtminstone till stor del kunna undvikas och fångstkostnaderna även avsevärt nedbringas.

Genom fiskeriintendentens i södra distriktet medverkan hava också på åtskilliga sträckor av kusten inom södra delen av Kalmar län anordnats gemensamhetsfiske, och på dessa kuststräckor torde numera olägenheterna i fråga i det stora hela vara bragta ur världen.

Å andra sidan förekomma emellertid också sådana fall, då gemensamhetsfiske icke kan åstadkommas på grund av att härför stadgat lägsta röstetal icke kunnat uppnås. I sådana fall torde det vara förenat med hart när oöverkomliga svårigheter att få saken tillfredsställande ordnad. De enda utvägar, som då skulle stå till buds, torde vara antingen att genom lagstiftning utöva en större tvång på den enskilda fiskerättsägaren än lagen om gemensamhetsfiske nu medgiver, eller ock att staten inlöser ifrågavarande fiskerätt. Man torde dock kunna förvänta, att fiskevattensägarna alltmör skola komma till insikt om fördelarna av att utnyttja de möjligheter gemensamhetsfisket lämnar och att lagen härom skall komma till allt större tillämpning och de ifrågavarande olägenheterna på denna väg alltmer undanröjas.

Av det ovan anförda torde framgå, att redan till buds stående utvägar erbjuda vissa möjligheter att undanröja åtminstone det väsentliga av de av motionären påtalade olägenheterna.

Stockholm den 7 mars 1929.

ERIK INSULANDER.

K. A. Andersson.

Bilaga 2.

Till kungliga lantbruksstyrelsen.

I anledning av till mig för yttrande remitterade ärendet angående av Carl Boberg i första kammaren väckt motion om undersökning för avhjälpande av de olägenheter, som föranledas av det s. k. ålbottengarnsfisket, får jag vördsamst anföra följande:

Motiveringen till ifrågavarande motion är uppdelad i tre moment:

1) För att i största möjliga grad hindra att småfisk dödades i bottengarnen, *borde ägare av bottengarn åläggas att vittja garnen 2 gånger dagligen, då ej naturhinder gjorde detta omöjligt.*

2) För att förhindra, att en eller några fiskare rikta sig på andras bekostnad, *bör en reglering av bottengarnsfisket ske och närmare stadganden rörande fiske med bottengarn tillkomma.*

3) *En närmare undersökning i syfte att åstadkomma rättvisa och ordning beträffande fisket med bottengarn i inre skärgården är av behovet påkallad.*

Dessvärre förhåller det sig mången gång så, som i motionens mom. 1 framhålles, att en avsevärd del småfisk fångas i bottengarnen. I många fall utgöres denna visserligen av fisk, som även som vuxen ej har något större ekonomiskt värde, men på många ställen fångas även yngel av värdefullare fiskslag. Om garnen äro bundna för fångst av ål, dör merendels denna småfisk vid de tillfällen, då ålen går så rikligt till, att den mer eller mindre fullständigt fyller samlingsryssjan. I andra fall kan småfisken med iakttagande av en viss försiktighet tämligen oskadad åter utsläppas. Emellertid iakttages ofta icke denna försiktighet, och en mängd småfisk går onödigtvis till spillo. Genom att vittja garnen två gånger dagligen skulle visserligen en del småfisk kunna räddas, men dels torde detta, då garnen äro placerade långt ifrån den fiskandes bostad, som fallet mångenstädes är, medföra allt för stora svårigheter för den fiskande, dels torde det vara omöjligt att övervaka efterlevnaden av en sådan bestämmelse. Det har meddelats mig, att om bottengarnets förgård, den s. k. fyrkanten, bindes med lika stora maskor som landarmen (22—25 mm. mellan knutarna), fångsten av småfisk väsentligen skulle minskas, under det att ålen skulle fångas lika bra i dylika redskap. Är detta förhållandet, skulle härigenom vinnas ej blott, att småfisken skonades, utan även att garnen ställde sig billigare. Undersökningar och försök angående denna sak böra enligt mitt förmenande komma till stånd. Vidare bör allestädes bestämmelser utfärdas rörande maskstorleken å de bottengarn, som användas på våren och försommaren. I dessa erhålles nämligen som regel obetydligt med ål, men väl en hel del annan fisk, gädda, abborre, mört o. s. v., både stort och smått, och böra därför bottengarnen beträffande maskstorleken vara underkastade de bestämmelser, som gälla för redskap, avsedda för fångst av dessa fiskslag.

Det är även riktigt, som i mom. 2 av motionen framhålles, att en fiskare genom anskaffande av bottengarn kan tillfoga sin granne betydande avbräck och göra det nödvändigt för denne att även anskaffa dylika, om han skall kunna få någon fångst. Detta gäller dock endast för strandrättsområdet, ty utanför detta får fast redskap icke någonstades utsättas utan Kungl. Maj:ts eller kungl. befallningshavandes medgivande och då endast i fall, då det kan ske utan skada för annan fiskande. För att råda bot på nämnda missförhållande ha *på många platser bildats gemensamhetsfischen*, som utarrenderats, varigenom garnen kunna placeras så, att de ej bliva till förfång för grannarna. Svårare är det emellertid att ordna fisket, då innehavarna ha små lotter och själva vilja utnyttja fisket, eller skattlagda fisken, som ligga varandra så nära, att fiske med bottengarn ej kan bli lönande, om samtliga fisken skola utnyttjas. I sådana fall bör en reglering komma till stånd, men huru denna skall utföras, torde vara omöjligt att bilda sig en mening om utan ingående undersökningar på respektive platser.

De i mom. 3 av motionen omnämnda förhållandena synas mig endast utgöra ett led i dem, som berörts i det föregående. Att i skärgårdarna, och särskilt i de inre delarna av desamma, svårigheten att undvika olägenhet för grannarna, om en fiskare skaffar sig bottengarn, blir större än eljest vanligen är fallet, ligger i sakens natur. På dessa platser göra bottengarnen kanske också större skada på småfisken än annorstädes. Ett generellt förbud mot användande av bottengarn i inre skärgården synes mig dock föga tilltalande. Möjligen kunde på vissa begränsade platser, där bottengarnsfisket skulle åstadkomma betydande olägenheter, kunna fastställas förbud mot dylikt fiske. Allt detta kräver emellertid en grundlig och saklig utredning, innan några beslut fattas.

På grund av det anförda vill jag som min åsikt framhålla, att en sådan undersökning, som av herr Boberg begärts, är av behovet påkallad och bör kunna bli till nytta för ett rationellt ordnande av fisket med bottengarn vid våra kuster.

Remisshandlingarna återgå härmed.

Lund den 22 februari 1929.

Gust. Swenander.